

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
до проекту Закону України «Про внесення змін до Митного кодексу
України щодо визначення правового статусу Громадської ради при
центральному органі виконавчої влади, що реалізує державну
митну політику»

1. Мета

Метою прийняття проекту Закону України «Про внесення змін до Митного кодексу України щодо визначення правового статусу Громадської ради при центральному органі виконавчої влади, що реалізує державну митну політику» (далі – проект Закону) є мінімізація корупційних ризиків у митній сфері, зокрема, шляхом створення органу громадського контролю за поточною діяльністю митних органів, який має повноваження, визначені законом.

2. Обґрунтування необхідності прийняття акта

Проект Закону розроблено на виконання підпункту 3 пункту 3.3.1 підрозділу 3.3 розділу 3 Антикорупційної стратегії на 2021–2025 роки, затвердженої Законом України від 20.06.2022 № 2322-IX (далі – Стратегія), підпункту 2.3.1.3.1 додатка 2 до Державної антикорупційної програми на 2023–2025 роки, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 04.03.2023 № 220 (далі – Програма).

Проблема, яка потребує розв’язання і зумовлює необхідність прийняття проекту Закону, полягає у необхідності забезпечення функціонування сформованого за прозорою та передбачуваною процедурою, незалежного та ефективного органу громадського контролю за діяльністю центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну митну політику.

Відповідно до частини першої статті 13 Конвенції ООН проти корупції (ратифікована Україною від 18.10.2006) кожна Держава-учасниця зобов’язана вживати належних заходів, у межах своїх можливостей і згідно з основоположними принципами свого внутрішнього права, для сприяння активній участі окремих осіб і груп за межами державного сектора, таких як громадянське суспільство, неурядові організації та організації, що функціонують на базі громад, у запобіганні корупції й боротьбі з нею та для поглиблення розуміння суспільством факту існування, причин і небезпечного характеру корупції, а також загроз, що створюються нею.

Таким чином, інститути громадянського суспільства мають залучатися державою до запобігання та протидії корупції, зокрема, й шляхом діяльності громадських рад, що покликані забезпечувати ефективний громадський контроль за роботою відповідного органу державної влади.

Згідно з аналітичним звітом за результатами опитування населення та бізнесу «Корупція в Україні 2024: розуміння, сприйняття, поширеність» сфера митниці традиційно належить до сфер із найбільшим рівнем поширеності

корупції, за даними опитування населення та бізнесу. Митниця посідає перше місце за поширеністю корупції уже четвертий рік поспіль, при цьому про корупційний досвід (при відповіді на пряме запитання) зазначають 35,1% респондентів (показник залишився на рівні 2022–2023 років)¹.

Вказане обумовлює необхідність системних змін, покликаних мінімізувати корупційні практики у митній сфері, одна із яких полягає у забезпеченні функціонування ефективного органу громадського контролю, правовий статус та основні повноваження якого визначаються законом.

Наразі при центральному органі виконавчої влади, що реалізує державну митну політику, функціонує Громадська рада, статус та повноваження якої регламентуються Положенням про Громадську раду при Державній митній службі України, затвердженим наказом Державної митної служби України від 18.02.2021 № 1102 (далі – Положення про Громадську раду). При цьому Митним кодексом України (далі – МК України), як кодифікованим нормативно-правовим актом, що врегульовує питання митної справи, функціонування Громадської ради є не врегульованим. Так само на рівні кодифікованого закону не визначені повноваження Громадської ради, а також вимоги до осіб, що можуть бути її членами. Вказане обумовлює невиправдану гнучкість у правовому регулюванні статусу та повноважень Громадської ради при центральному органі виконавчої влади, що реалізує державну митну політику.

Зазначене обґрунтовує необхідність внесення змін до МК України, спрямованих на визначення правового статусу Громадської ради при центральному органі виконавчої влади, що реалізує державну митну політику (далі – Громадська рада), на законодавчому рівні, порядку її формування та діяльності.

3. Основні положення проекту акта

Проектом Закону пропонується доповнити МК України статтею 545¹, що регулюватиме питання створення та діяльності Громадської ради, а також визначатиме її правовий статус.

Зокрема, запропоновано:

1) передбачити, що Громадська рада утворюється з метою забезпечення прозорості та громадського контролю за діяльністю центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну митну політику, у складі п'ятнадцяти осіб, які обираються строком на два роки;

2) визначити порядок формування Громадської ради, який передбачає відкритий та прозорий конкурс шляхом рейтингового інтернет-голосування громадян, які проживають на території України, за кандидатів, поданих

¹ Аналітичний звіт за результатами опитування населення та бізнесу «Корупція в Україні 2024: розуміння, сприйняття, поширеність». URL: <https://nazk.gov.ua/pdfjs/?file=/wp-content/uploads/Pages/50/d0/50d0d9eef5cf33c10f1fc7f6e86048a2bf3731bd3d08a36f4cec95baea1475b88460841.pdf>

громадськими об'єднаннями, які не менше дванадцяти місяців до дати оприлюднення повідомлення про формування складу Громадської ради здійснюють діяльність, пов'язану із сферою митної політики, зовнішньоекономічної діяльності, запобігання та/або протидії корупції;

3) встановити основні повноваження Громадської ради:

- заслуховування інформації про діяльність, виконання планів і завдань центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну митну політику;

- здійснення моніторингу ефективності реалізації центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну митну політику, повноважень та складання висновків за результатами такого моніторингу;

- участь членів Громадської ради у роботі конкурсних та дисциплінарних комісій;

- участь у розробленні проектів нормативно-правових актів з питань, що належать до сфери діяльності центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну митну політику;

- участь в оцінці корупційних ризиків та вжитті заходів із запобігання корупції у діяльності центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну митну політику;

- інші повноваження, що визначені Положенням про Громадську раду;

4) передбачити, що рішення Громадської ради мають рекомендаційний характер та є обов'язковими для розгляду центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну митну політику.

4. Правові аспекти

Правовими підставами розроблення проекту Закону є Конституція України, Закон України «Про запобігання корупції», Стратегія та Програма.

У відповідній сфері суспільних відносин діє Митний кодекс України, а також наказ Державної митної служби України від 18.02.2021 № 110 «Про затвердження Положення про Громадську раду при Державній митній службі України».

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Реалізація Закону України «Про внесення змін до Митного кодексу України щодо визначення правового статусу Громадської ради при центральному органі виконавчої влади, що реалізує державну митну політику» (далі – Закон) не потребує додаткового фінансування з державного чи місцевого бюджету.

6. Позиція заінтересованих сторін

Громадське обговорення проекту Закону відбулося 28.02.2024 в режимі онлайн на платформі ZOOM. Участь у громадському обговоренні взяли представники таких громадських організацій, як «Центр політико-правових

реформ», «Всеукраїнське об'єднання «Автомайдан», «Асоціація українських виробників лакофарбової промисловості», «Інститут аналітики та адвокації», «Асоціація міжнародних експедиторів України», а також представники Громадської ради при Державній митній службі України.

За результатами громадських обговорень розробником проекту Закону враховані зауваження представників зазначених громадських організацій.

Проект Закону не стосується питань функціонування місцевого самоврядування, прав та інтересів територіальних громад, місцевого та регіонального розвитку, соціально-трудової сфери, прав осіб з інвалідністю, функціонування і застосування української мови як державної; сфери наукової та науково-технічної діяльності.

7. Оцінка відповідності

Проект акта не містить положень, що стосуються зобов'язань України у сфері європейської інтеграції; прав та свобод, гарантованих Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод; впливають на забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків; містять ризики вчинення корупційних правопорушень та правопорушень, пов'язаних з корупцією; створюють підстави для дискримінації.

8. Прогноз результатів

Реалізація Закону сприятиме удосконаленню громадського контролю за діяльністю центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну митну політику, зокрема, шляхом визначення на рівні закону правового статусу Громадської ради, порядку її формування та повноважень. Крім цього, реалізація Закону забезпечить досягнення очікуваних стратегічних результатів, передбачених Стратегією та Програмою.

Реалізація Закону не впливатиме на ринкове середовище, забезпечення захисту прав та інтересів суб'єктів господарювання, громадян і держави; розвиток регіонів, підвищення чи зниження спроможності територіальних громад; ринок праці, рівень зайнятості населення; громадське здоров'я, покращення чи погіршення стану здоров'я населення або його окремих груп; екологію та навколишнє природне середовище, обсяг природних ресурсів, рівень забруднення атмосферного повітря, води, земель, зокрема забруднення утвореними відходами, інші суспільні відносини.

**В.о. Голови Національного агентства
з питань запобігання корупції**

Микола КОРНЕЛЮК